

A Pécsi Ítéltábla a Miskolci 10. számú Ügyvédi Iroda és a dr. Andor Miklós ügyvéd által képviselt **felperes neve** (felperes címe) felperesnek - a dr. Joó Éva ügyvéd által képviselt Gy.és E. M. és Sz. .I által képviselt **alperes neve** alperes ellen - kártérítés megfizetése iránt indított perében a Törvényszék 2012. október 12. napján kelt számú ítélete ellen az alperes által 36. sorszám alatt benyújtott fellebbezés, és a felperes által 3. sorszám alatt benyújtott csatlakozó fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t:

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja és a keresetet teljes egészében elutasítja.

A felperes által fizetendő első fokú perköltség összegét 9.525.000.- (kilencmillió-ötszázhuszonötezer) forintra felemeli.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg 15 nap alatt az alperesnek 3.175.000.- (hárommillió-egyszázhetvenötezer) forint másodfokú perköltséget, és az államnak az állami adóhatóság külön felhívására 2.500.000.- (kettőmillió-ötszázezer) forint le nem rótt fellebbezési illetéket.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I n d o k o l á s

Az elsőfokú bíróság fellebbezéssel támadott ítéletében tényként állapította meg, hogy az alperes jogelődje, a Megyei Önkormányzat a W.Rt.-vel kötött fővállalkozói szerződésből eredő tartozásként 2000. június 23-án, augusztus 25-én, és szeptember 1-jén megtett nyilatkozataiban összesen 637.770.853 forintot elismert a Ptk. 242. § (1) bekezdése szerinti tartozáselismerő nyilatkozatokban, mely összeg - a fővállalkozói szerződés 2000. január 28-i módosításában forráshiányosként megjelölt - orvostechnológiai berendezések, műszerek ellenértéke volt. A W.Rt. 2001. január 17-én a felperesre engedményezett e tartozáselismerő nyilatkozatban foglalt összegből 510.216.682 forintot, mert a felperesnek, mint alvállalkozónak - a 2001. január 10-én aláírt tartozáselismerő okirat szerint 850.168.203 forint tőkével és 544.000.000 forint kamattal - maga is tartozott. Az engedményezési szerződés 4. pontjában rögzítették, hogy a felperes tudomással bír arról, hogy a Megyei Önkormányzat kötelezett fizetési kötelezettsége csak akkor válik esedékessé, ha a költségvetési forrás a fedezetet biztosítja számára. 2001. február 1-jén az alperesi

jogelődöt az engedményezésről értesítették, az alperesi jogelőd közgyűlésének elnöke a 2001. március 6-án a felpereshez címzett levélben tudomásul vette az engedményezést, és tájékoztatta a felperest a fennálló forráshiányról azzal, hogy bízik abban, hogy a szakminisztériumok mielőbb megadják az állami segítséget a finanszírozáshoz. A fővállalkozói szerződés alapján az építési- szerelési munkák elkészültek, annak átvétele azonban az orvostechnológiai beruházások elkészülte hiányában megghiúsult. Az alperesi jogelőd a beruházást továbbfinanszírozni nem tudta, 2003. március 1. napjával felszólította a fővállalkozót az átadás-átvételre, és forráshiányra hivatkozva a jogviszony megszüntetését kérte. A felperes 2003. áprilisában küldött felszólító levelet az alperesi jogelődnek az engedményezett követelés megfizetésére, aki válaszlevelében először a fővállalkozói szerződés lezárását, a beruházás állapotának pontos felmérését, és a fennálló vitás kérdések rendezését tartotta szükségesnek, és vitatta a követelés esedékességét is. Ezt követően a felperes a W.Zrt.-vel és W.M.-al együtt választott bírósági eljárást kezdeményezett az alperesi jogelőd ellen. A választott- bíróság jogerős határozatában a kereset és a beszámítási kifogás alapján a fővállalkozó és az alperesi jogelőd között elszámolt, az alperesi jogelőd perbeli védekezésére tekintettel megállapította, hogy a fővállalkozót 172.923.137 forint hibás teljesítésből eredő javítási költség terheli, az alperesi jogelőd pedig 153.304.470 forint értékben ellenszolgáltatás nélkül használ orvosi eszközöket, a tartozáselismerő nyilatkozattal érintett orvosi berendezésekből nemfizetés miatt 361.002.197 forint értékű műszer eszköz pedig visszaszállításra került. A 153.304.470 forint - tartozáselismeréssel érintett - összeg tekintetében a választottbíróság megállapította, hogy azt, mint ellenszolgáltatást az alperesi jogelőd nem teljesítette. Megállapította az elsőfokú bíróság azt is, hogy a választottbíróság döntése folytán a reá engedményezett követelésből a felperes 55.168.142 forinthez jutott hozzá, és nem jutott hozzá 454.048.540 forinthez sem az engedményezett követelésből, sem a kötelezett, W.Rt. teljesítéséből, utóbbiból azért nem, mert vele szemben e követelést - a felszámolást megelőzően - nem is érvényesítette, mert bízott az alperesi jogelőd teljesítésében. Ez utóbbi összeg jelentkezik a felperes vagyonában kárként.

A megállapított tényállás alapján elsőfokú bíróság arra a következtetésre jutott, hogy alperes terhére olyan jogellenes magatartás nem állapítható meg, mely a felperesnek kárt okozott volna, az alperesi jogelődöt a tartozáselismerő nyilatkozat ellenére is megillette a védekezés joga, a vállalkozói szerződés hibás teljesítésére, illetve az orvostechnológiai berendezések átvételének, és így a teljesítésnek a hiányára hivatkozva mentesülhetett a fizetési kötelezettség alól, törvényes joga érvényesítése jogellenes magatartásnak nem tekinthető, ezért a felperes Ptk. 339.§ (1) bekezdésére alapított, kártérítés iránti elsődleges keresetét elutasította.

A Ptk. 6. §-án alapuló kárfelelősséghez szükséges feltételeket az elsőfokú bíróság bizonyítottan találta, megállapította, hogy az alperesi jogelőd, mint megbízható adós által tett - nem bevett gyakorlatnak számító - tartozáselismerő nyilatkozat hatására kötött a felperes engedményezési szerződést, és önhibáján kívül nem gondoskodott további biztosítékról, a kár részben emiatt érte. Mindemellett kármegosztást tartott indokoltnak, mert álláspontja szerint az alperesi jogelőd a kárt

a W. Rt.-vel közösen okozta, mert az Rt. nem tájékoztatta a felperest az orvostechológiai műszerek visszaszállításáról. Az alperesi jogelőd közrehatását 30 %-ban határozta meg, és ennek megfelelően kötelezte 128.914.000 forint tőke, ennek 2003. szeptember 20. napjától számított késedelmi kamata, és perköltség megfizetésére.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen az alperes terjesztett elő fellebbezést, fellebbezésében kérte az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását és a kereset elutasítását. Hivatkozott arra, hogy a biztatási kár megállapításához szükséges feltételek közül a terhére a szándékos magatartás nem állapítható meg, a tartozáselismerő nyilatkozatok keletkezésükkor vitathatatlanul valós tartalmúak és jogszerűek voltak, de nem volt elvárható az alperestől, hogy a W.Rt. hibás teljesítése, illetve nem teljesítése ellenére megfizesse a nyilatkozatokban meghatározott összeget. Hivatkozott arra is, hogy a felperes terhére önhibának tekinthető az, hogy annak ellenére, hogy bizonytalan követelésként került sor az engedményezésre, nem biztosította be több oldalról a W. Rt.-vel szembeni követelése megtérülését.

A felperes csatlakozó fellebbezésében az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását, és a kereset szerint - elsődlegesen a Ptk. 339.§-a alapján - kérte az alperes marasztalását. Álláspontja szerint a szerződésen kívüli kárfogalom minden tényálláselemét bizonyította. A részben teljesített kereseti kérelem kapcsán a marasztalási összeg felemelését kérte, arra hivatkozott, hogy a kármegosztás a perbeli tényállás mellett nem alkalmazható, miután a W.Rt. a felperes felé ösztönző magatartást nem fejtett ki, így kárt sem okozhatott. Álláspontja szerint a W. Rt. orvostechológiai berendezések elszállítása körében elmulasztott tájékoztatása nem károkozó, hanem esetleg a kárenyhítést lehetetlenné tevő, magatartásként értékelendő, azonban a kár egészének okozója (a tartozáselismerések által) az alperesi jogelőd, amely az engedményezés megkötésére ösztönözte a felperest.

A fellebbezés alapos, a csatlakozó fellebbezés alaptalan.

Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, azt a másodfokú bíróság az elsőfokú eljárás iratai alapján annyiban egészíti ki, hogy a felperes és a W.Rt. közt létrejött engedményezési szerződés 5./ pontjában a felek kikötötték, hogy a W.Rt. eredeti fizetési kötelezettsége teljes összegben mindaddig fennmarad, amíg a Megyei Önkormányzat a M. Rt. felé nem tett eleget az ebből az engedményezési szerződésből származó fizetési kötelezettségének.

Az elsőfokú bíróság a megállapított tényállásból az elsődleges kereseti kérelem elbírálásakor helyes, a másodlagos kereset tekintetében azonban - az alább kifejtett indokok miatt - téves jogi következtetést vont le, ezért másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdésére figyelemmel megváltoztatta és a másodlagos kereseti kérelmet is elutasította.

A felperes a kereseti kérelmét elsődlegesen a Ptk. 339. §-ának (1) bekezdésére,

másodlagosan a Ptk. 6. §-ára alapította. E kereseti kérelmek alapjául szolgáló tényállásoknak azonban eltérőeknek kell lenni, ugyanaz a magatartás nem lehet ténybeli alapja a Ptk.339.§-ára és Ptk.6.§-ára alapított kárigénynek. E két kárfelelősségi alakzat közti lényeges különbség ugyanis a jogszabály helyes értelmezése szerint (ellentétben a keresetlevélhez F/10. sorszám alatt csatolt B.- L.: Magyar Polgári Jog. Általános Tanok (Novotni Kiadó, Miskolc 2010.9. Kiadás) 204-206. oldalán kifejtettekkel, mely szerint a két tényállás közti különbözőség a magatartások jogos vagy jogellenes volta alapján határolandó el) az, hogy a Ptk. 339.§-a esetén károkozó magatartás eredménye maga a kár, a Ptk. 6.§-ára alapított igény esetén pedig a károsult károsodását a saját magatartása (elhatározása) váltja ki, és ennek döntő motívuma egy másik személy olyan szándékos magatartása, amelynek önmagában nincs kárt eredményező következménye. Ha egy adott magatartás kárt eredményez, a károkozás ténye miatt - miután a törvény a károkozás általános tilalmát deklarálja - jogellenes (kivéve a kártalanítási kötelezettséget megalapozó, jogszerű, törvény által megengedett károkozásokat), és a felróhatóság alól a károkozónak kell kimentenie magát (Ptk.339.§ (2) bekezdés). Ha azonban a magatartás kárt nem eredményez, ha a megjelölt alperesi magatartás nem okozója a megjelölt, bekövetkezett kárnak, akkor a magatartás jogellenességének és felróhatóságának kérdése fel sem merülhet, mivel a polgári jog nem a magatartást, hanem annak következményeit szankcionálja, a kárt nem okozó magatartásokat sem a jogellenesség sem a felróhatóság szempontjából nem minősíti, így arra e perben sem kerülhetett sor.

A felperes az elsődleges keresete kapcsán az alperes károkozó (illetve felperes szóhasználata szerint felróható) magatartását a másodfokú tárgyaláson abban jelölte meg, hogy egyrészt tartozáselismerő nyilatkozatot tett, másrészt nem közölte - akkor amikor ennek már tudatában volt - hogy nem kíván fizetni, harmadrészt, hogy a tartozáselismerés ellenére nem fizetett az engedményesnek. A felperes kára (vagyonvesztése) pedig állítása szerint azzal következett be, hogy a W. Rt.-vel szemben nem érvényesítette azt a vállalkozói díjkövetelést, melynek meg nem fizetése miatt történt az engedményezés, vállalkozói díjához nem jutott hozzá, és a W. Rt. felszámolása és vagyonhiánya miatt már nem is juthat hozzá, a követelése behajthatatlanná vált, kára ebből ered. Az állított kár e tényekből következően a felperes saját magatartása, az igényérvényesítés hiánya miatt következett be, a kár bekövetkezésének oka a felperes mulasztása, és nem az alperes terhére megjelölt tevőleges magatartás (tartozáselismerő nyilatkozat) vagy akár mulasztás (közlés, fizetés elmaradása). E tényt a felperes a keresetlevél 11. oldalán maga is elismerte, kijelentve, hogy „a károsult (M.Rt.) károsodását saját elhatározása váltotta ki”. Az a tény, hogy a felperes kára saját magatartása (mulasztása) miatt következett be, kizárja - oksági kapcsolat hiányában - a Ptk. 339.§ alkalmazását, és megalapozza az e jogcímen előterjesztett kereset elutasítását, így a kártérítési felelősség többi elemének vizsgálatára sor sem kerülhetett. Azok a magatartások, amelyek e károsulti elhatározást befolyásolták nem a Ptk. 339. §-a, hanem a Ptk. 6. §-a körében értékelhetők csak. Az alperesi jogelőd esetleges tájékoztatásának hiánya pedig nem a kár bekövetkezésében, legfeljebb - mintahogy erre a csatlakozó fellebbezésében a felperes a W.Rt. közrehatása kérdésében utalt - legfeljebb a kár

elhárításában, vagy megelőzésében játszhattak volna szerepet, ilyen kötelezettsége azonban sem szerződés, sem jogszabály alapján az alperesi jogelődnek nem volt, így mulasztásra vele szemben a felperes kárigényt nem alapozhat.

A másodlagos kereseti kérelem - a Ptk. 6. §-án alapuló igény - tekintetében az elsőfokú bíróság helyesen sorolta fel azokat a feltételeket, amelyek együttes megléte szükséges a kártérítési felelősség megállapításához. A Ptk. 6. §-a szerint a károsult károsodását a saját elhatározása váltja ki, azonban ennek döntő motívuma egy másik személy olyan szándékos magatartása, amely önmagában nem károkozó célzatú, ám ez a magatartás a jóhiszemű személyt alapos okkal indítja olyan magatartásra, amelyből őt önhibáján kívül károsodás éri (BH2005.12). Nem elégséges azonban a felelősség megállapításához az, hogy a károsult saját magatartásának kiváltója egy másik személy magatartása legyen, szükséges az is, hogy a károsodó alapos okkal, önhibától mentesen járjon el, mert e törvényi rendelkezés nem szolgálhat a kárt szenvedett személy mulasztásából eredő hátrányok elhárítására, ugyanis a polgári jog általános elve az, hogy a saját magatartásából származó kárt mindenki maga köteles viselni, ha azt sem a szerződéses szabályok, sem a szerződésen kívüli károkozás szabályai szerint nem háríthatja másra. Nem állapítható meg az, hogy a károsodó alapos okkal, jóhiszeműen és önhibáján kívül járt el, ha a károsultnak akár jelentéktelen mértékben számolnia kellett a károsodással (BH 1986/319.).

Kiemeli a másodfokú bíróság azt, hogy a felperes a fellebbezésben is nyomatékka utalt arra, hogy az alperes tartozáselismerő nyilatkozata indította az engedményezési szerződés megkötésére, e tekintetben azonban a tartozáselismerő nyilatkozat közömbös, mert a felperes kára nem az engedményezési szerződés megkötéséből ered. A kiegészített tényállásban rögzítettek szerint ugyanis a felperes úgynevezett biztosítéki célú, és nem teljesítési célú engedményezési szerződést kötött, a W. Rt.-vel szembeni követelése teljesítését nem az engedményezési szerződés megkötése, hanem az engedményezett követelés behajtása jelentette volna, az engedményezési szerződéstől függetlenül vállalkozói díjkövetelésével a W.Rt.-vel szemben továbbra is felléphetett. Állított kára keresetlevélben tett tényállítása szerint is abból ered, hogy a követelés érvényesítése érdekében nem tett semmit, azaz mulasztott, és e mulasztásban tekintette döntő motívumnak az alperes által megtett tartozáselismerő nyilatkozatot.

Az alperes az eljárás során nem vitatta azt, hogy a Ptk. 242. § (1) bekezdése szerinti tartozáselismerő nyilatkozatot tett - bár e nyilatkozat, mint magatartás nem a felperes felé „irányult” -, az ilyen „utaló” magatartás lehet ugyan döntő motívum a károsulti magatartáshoz (vagy annak elmaradásához), de kárfelelősség nem állapítható meg, ha részben is fennáll az önhiba, azaz a károsult nem úgy járt el, ahogy az adott helyzetben elvárható (BH1993/563.). Az elsőfokú bíróság az önhiba fennállását megállapította, annak következményeit azonban nem megfelelően értékelte. A felperes törvényes képviselője L.E.a 2012. február 3. napján tartott tárgyaláson (..... sz. jegyzőkönyv) úgy nyilatkozott, hogy az engedményezési

szerződés megkötésekor tudott az engedményezett követelés megfizetési bizonytalanságáról. Azt is elismerte, hogy a 2001. január 17-i engedményezést követő alperesi jogelőddel történt levélváltás után csak 2003. tavaszán vette fel közvetlenül a kapcsolatot az alperesi jogelőddel. L.E. kívül a felperes másik törvényes képviselője K.Cs.is úgy nyilatkozott ezen a tárgyaláson, hogy a W. Rt. felé fennálló követelésük, - mely engedményezéssel számvitelileg kifizetettnek volt tekinthető -, egyéb módon azért nem nyert biztosítást, mert céljuk az Rt. életben tartása, minden módon való támogatása volt. Tudták, az Rt. a perbeli beruházáson kívül más közbeszerzési eljárásokban is sikeres szerződéseket kötött nagy beruházásokra, így stabilnak tartották a gazdasági helyzetét, nem tartották szükségesnek, hogy egyéb módon megterheljék, és a követelésüket egyéb módon biztosítsák. A W. Rt.-vel folyamatos és igen szoros volt a gazdasági kapcsolatuk, ebből adódóan ismerték a perbeli szerződés-módosításokat is. Elismerte K.Cs.azt is, hallottak az orvosi műszerek visszaszállításáról (... oldal alulról az 5. bekezdés). A felperes tehát saját kockázatára járt el, amikor kizárólag az engedményezési szerződésben, azaz az alperesben, mint „jó adósban„ bízott, és követelését adásával, a W.Rt.-vel szemben nem érvényesítette, bár tudott a W. Rt. gazdasági tevékenységről, üzletpolitikájáról, beruházásairól, kintlevőségeiről és gazdasági kondícióiról. A saját gazdasági kockázatvállalásból eredő károsodást a polgárjog általános elvei szerint mindenki maga tartozik viselni, még akkor is ha az elhatározásában más személy magatartása is közrehatott. A gazdasági életben a feleknek saját érdekeik védelme érdekében kellő megfontolással és körültekintéssel kell eljárniuk, mert nem számíthatnak arra, hogy a kockázat vállalásából fakadó esetleges terheket az ellenérdekű félre (más személyre) háríthatják (BDT2005/1175.) E körben egyetért a másodfokú bíróság a keresetlevélhez F/10. szám alatt csatolt Bíró - L.: Magyar Polgári Jog. Általános Tanok (Novotni Kiadó, Miskolc 2010.9. Kiadás) 207. oldalán kifejtettekkel, mely szerint „Az emberi magatartásokban, így az utaló magatartásokban sem lehet vakon bízni, a más emberbe vetett bizalomhoz, különösen egy utaló magatartásra való ráhagyatkozáshoz nagyfokú körültekintésre, mérlegelésre van szükség. Az ilyen téren tanúsított mulasztás önhibának minősül, aminek következményeit általában mindenki maga viseli.” A felperes tehát nem úgy járt el ahogy az adott helyzetben általában elvárható, ezért, ha érte is kár, nem önhibáján kívül érte, kára megtérítésére, ezért az alperes nem kötelezhető.

A másodfokú eljárásban csatolt választott bírósági ítéletekkel összefüggésben megjegyzi a másodfokú bíróság, hogy azok bizonyítékként a másodfokú eljárásban felhasználhatóak voltak, azonban a per eredményére kihatással nem voltak. Mindkét eljárásban a fővállalkozói szerződésből eredő kártérítési igény érvényesítése került elbírálásra, a jelen perben a felperes szerződésen kívül okozott kártérítés és biztatási kár alapján kívánt a felperes szemben igényt érvényesíteni. A két igényérvényesítés nem ugyanazon jog iránti folyt, ezért a Pp. 229. § (1) bekezdésében szabályozott anyagi jogerő e perre nem hat ki.

Az elsőfokú ítélet megváltoztatása és a kereset teljes elutasítása folytán a felperes teljes mértékben pervesztes lett, ezért a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján a

másodfokú bíróság az elsőfokú perköltség összegére vonatkozó ítéleti rendelkezést is megváltoztatta. A felperest az alperesnél felmerült teljes perköltség, azaz az őt képviselő ügyvéd teljes munkadíjának a megfizetésére kötelezte. Az ügyvédi munkadíj mértékét a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a,b,c) pontja és a (6) bekezdése alapján állapította meg.

A másodfokú eljárásban az alperes a fellebbezése kapcsán teljes mértékben pernyertes lett, a csatlakozó fellebbezése kapcsán a felperes pedig pervesztes, így a fenti jogszabályhelyek alapján a felperes köteles az alperesi ügyvédi munkadíj megfizetésére, melynek mértékét a másodfokú bíróság a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés és (5) bekezdés alapján állapította meg. Az Itv. 51. § (1) bekezdése szerinti mentesség a fellebbezési illeték megfizetése körében a felperest nem illeti, meg, így köteles a Pp. 78. § (1) bekezdése és a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján az előlegezett teljes fellebbezési illeték megfizetésére is.

Pécs, 2013. június 26.

. Kovács Ildikó s.k. a tanács elnöke, Dr. Berki Csilla s.k. előadó bíró, Dr. Gyöngyösiné dr. Antók Éva s.k. bíró